

S aggódva nézz körül, ajkad rebeg:
 Hiába mind, a régi istenekben
 Nincs már hited, kövekké dermedeztek,
 Elporlanak s új Istent nem találsz,
 Mely a salakból újra fölemelne, —
 Nézz csak körül, mi pusztít városodban
 Hatalmasabban, mint a döghalál!...
 El fogsz pusztulni, korcsult nemzedék,
 E nagy világ most tisztuló színéről.

(Madách Imre.)

Feloldozás.

— „Gyónom a Mindenható Istennek, Isten minden szentjeinek és neked lelkiatyám Isten helyett, hogy utolsó gyónásomtól fogva sokszor és sokat vétettem, kiváltképen pedig...”

A formula e szavai után hirtelen elhallgattam, mert elillant a bátorságom. A pap kérdően nézett rám.

— Kérem, főtisztelendő úr, én... én... Én elmondottam a formulát, hogy ilymódon eleget tegyek az iskola szabályainak. Főtisztelendő úr tudja, hogy a gyónásnál, ellenőrzés céljából, cédulákat kell átadnunk. Ez valóságos rendőri rendszer...!

— Igen, tudom s a magam részéről az ilyen kényszer alkalmazását nem is tartom helyesnek. Visszariasztja az ifjúságot, ahelyett, hogy megnevelné. Azonkívül a szentgyónáshoz önként, szabad akarattól kell járulni...

Ez az én véleményem is... Tessék, itt van a cédulám. Legyen szíves Főtisztelendő úr átvenni...

— Jó, természetes, hogy átveszem. Sajnos, mindenkitől el kell vennem.

— Én azonban nem akarok gyónni. Csak a cédulát akarom átadni, semmi többet!

— Hja, úgy, az más... Szóval csak vegyem át a cédulát és azután a többiekkel együtt adjam át a hitoktatódnak?

— Úgy van. És — bocsánatot kérek — egyáltalán nem akarom megsérteni a Főtisztelendő urat, de... De az én helyzetem a gimnáziumban olyan kényes, hogy kérnem kell, hogy a cédula átvétele után főtisztelendő úr a cédulámat olvasatlanul keverje bele a többiek közé.

— Aha, tehát attól félsz, hogy a te céduládat külön adom át a hitoktatódnak és elmondom neki, hogy miről beszélgettünk?

— Tulajdonképen nem félek. Hiszen elmondottam a gyónás formuláját. És így főtisztelendő úr titoktartásra van kötelezve. Tessék a cédula.

Elvette és meg sem nézve beletette a gyóntatószék párkányán heverő cédulacsomó közepébe.

— Köszönöm, főtisztelendő úr és bocsánatát kérem.

— Maradj még egy pillanatra! Azaz kérem, ne menjen még el. Túlrövid ideig volt a gyóntatószék előtt s ez feltűnhetne valakinek, pedig említette, hogy helyzete a gimnáziumban...

Széjjelnéztem. Alig tíz lépéssel odább állott Duda. E pillanatban nem nézett rám, de talán az előbb figyelt engem. Igen, jobb lesz, ha maradok még. Ennek a papnak igaza van. Csak most néztem meg őt figyelmesebben, eddig ugyanis csak a kezét láttam. Nagyon szép, fehér, finom és ápolt ujjai voltak. Biztosan jezsuita. Hallottam, hogy a jezsuiták nagy gondot fordítanak a kezükre. Talán úgy hetven év felé járhat. Egészen ősz s hegyes orra van.

— Bocsánat és milyen az ön helyzete a gimnáziumban, ha szabad kérdeznem?

— Ki akarnak dobni. Most főleg a szocializmus miatt, de tulajdonképpen egyéb ügyek miatt is...

— Hány éves ön?

— Tizenhat multam.

— No, ebben a korban minden fiatalembernek szocialistának kell lennie. Ha az én fiatalkoromban ismerték volna a szocializmust, biztosan én is rajongó híve lettem volna... Hogy is lehet ilyesmiért valakit kizárni az iskolából? Jól tanul-e?

— Tulajdonképpen jól, sőt nagyon jól...

— Édesanyja van?

— Van.

— Akkor boldog. Az én anyám kilencéves koromban meghalt. És a mamája nem bánkódna, ha tudná, hogy maga nem akar gyónni?

— Azt hiszem, igen...

— Én egészen bizonyos vagyok benne... Pedig látja, az édesanyáknak soha nem volna szabad bánkódniuk... De hát mit segíthetünk mi ezen, ha ön megbicsaklott és a világerő sem akar gyónni.

— Nem akarok.

— Semmi szín alatt?

— Nem.

A pap olyan derűs, barátságos arccal mosolygott rám, hogy szinte esodálokoztam. Ügylátszik, legkevésbé sem botránkozott meg mindezen.

Ezalatt lassanként kiürült a gyóntatószék környéke; azok, akik itt akartak gyónni, máshová mentek, látva, hogy ez a pap sokáig kínozza a gyónókat.

— Maga bizonyára az Istenben sem hisz?!

— Nem.

— Azaz maga szerint az Isten nem létezik? Teljesen megértem. Csak a primitív ember, a csőceselék hiheti, hogy az Isten

olyan, mint amilyennek a képeken festik, az intelligens ember ebben nem hihet.

— Természetesen.

A gondolkodó ember inkább úgy képzei el, hogy a világot, ezt az egész nagyszerű mindenséget valami — mondjuk — erő hozta létre, amely a ködfoltoknak és a semminek előbb valami kezdetleges s az idők folyamán mind tökéletesebb formát adott.

— Úgy van...

Az emberek azonban mindenképpen látni, ismerni szeretnék ezt a mindenható, áldott Erőt, valamilyen részükre hozzáférhető formában. Legszívesebben tehát emberi alakot adnak az Istennek. Egyszerűsíteni akarják, közelebb akarják magukhoz az Istent, bár Ő igazában megfoghatatlan. Lehúzzák Őt mintegy a földre s naiv módon magyarázzák meg maguknak az Isten és nagy műve titkát. Az ilyen primitív ember, mint-hogy nem tud önállóan gondolkodni, kívülről megtanulja a katekizmus formuláit, amely pedig csak gyenge szótagolás. Az emberi értelem meg nem egyszer tovább megy, mert az emberi ész mindent ki akar kutatni, mindent tudni akar.

— Úgy van, kérem...

— Mondja, barátom, maga szereti az édesanyját?

— Nagyon szeretem...

— No és ugy-e a mamájának nagy gondot és bánatot okozna, ha Önt kizárnák a gimnáziumból?

— Biztosan...

— Nagyon szigorú az édesanyja?

— Ha kell, tud szigorú is lenni, de még soha életében nem ütött meg engem. Egyébként úgy két év óta nagyon sok szabadságot enged nekünk a mama.

— Nagyon helyesen teszi. Csak ilyen módon képződik ki a jellem és az önállóság. De az előbb azt mondta „nekünk“. Ez azt jelenti, nemde, hogy testvérei vannak?

— Hárman vagyunk fiútestvérek.

— Bocsánat az indiszkrét kérdésért, vajjon az édesanyja — azt hiszem, jól sejtem, hogy özvegy — szóval az ön édesanyja jó anyagi körülmények közt van?

— Egyáltalában nem. Tanítónő.

— Ó, valóban derék asszony! A maga erejéből felnevelni három fiút!... Testvérei milyen idősök?

— Én vagyok a legfiatalabb.

— És most megtörténhetik, hogy kizárják a gimnáziumból... Biztosan sokat bosszantja a tanárait?

— Igenis...

— Ugy-e, sokszor valami megmagyarázhatatlan dolog kerekedik felül magában, s maga nem tud ellenállni a kísértésnek, hogy mások és saját maga bosszantására cselekedjék?

— Igen, sokszor magam se tehetek róla...

— És a tanárok ezt sehogyse akarják megérteni?

— Nem!

— Kedves barátom, ne feledje el, hogy a maga tanárai idős, agyondolgozott emberek, tele gonddal, bánattal... Néha talán ők is hibásak, sokszor azonban te. Azaz, bocsánat — ön.

— Tessék engem tegezni! Azt elismerem, hogy mind a két fél hibás...

— És nem emlékezel olyan esetre, amikor kizárólag te voltál a hibás? Nem vagyok kíváncsi: hányszor, csak azt szeretném, ha gondolkodnál efelett s megfontolás tárgyává tennéd...

— Hát igen, volt úgy, hogy én voltam a hibás... És még hozzá olyan tanárokkal szemben, akiket szeretek s akik jók voltak hozzám...

— No, ha ezt belátod, akkor már minden rendben van. Arról is meg vagyok győződve, hogy az ilyesmi mindig bántott téged?

— Úgy van. Utána megbántam...

— Ah, mihelyt megbánod, az már jó. Hiszen csak az őszinte, forró megbánás a fontos, amely önmagában mélyebb vezeklés, mint nemtudomhány kötelező Miatyánk elmondása... S én úgy látom, hogy te nem igen szeretsz hazudni, igaz?

— Nem. Ha hazudni tudnék, minden másképp volna, mint most.

— Ó, édes fiam, az igazság sok súlyos áldozatot követel... És még egyet; mondd, nem történt-e meg veled néha, hogy tudatosan, készakarva bánatot okoztál édesanyádnak?

— De igen és a mama olyankor mindig sír...

— De ugy-e, ezt többé nem teszed?

— Nem.

— No, akkor jól van. És mondd, nem emlékszel még olyasmire, amit magad is rossznak ítélsz?

— Nemrégem még dohányoztam, de aztán megfogadtam...

— A dohányzás nem bűn. Csak az egészségre ártalmas. Súlyosabb dolgokra gondolok... Hm, betöltötted tizenhatodik évédet... S ez kényes tárgy... Nem támadnak-e néha olyan gondolataid, amelyeket fajtalanoknak vagy bűnösöknek szoktunk nevezni?

— De igen, nagyon gyakran támadnak...

— És hogyan birkózol meg velök?

— Borzasztóan kínlódom.

— Igen, ezek a gondolatok maguktól, hivatlanul jönnek és az ember nem felelhet értük. A legjobb ellenszerük a tanulás, a munka s az állhatatos kitartás mindaddig, amíg az ilyen gondolat, amelyet bizonyos életkorban fajtalanoknak, bűnösnek nevezünk, sugárzó, verőfényes gondolattá nem válik, amíg természetessé, emberivé nem lesz, — valamivé, aminek jönnie kell és meg kell érlelődnie, mint ahogyan megéri a gyümölcs a napsugár melegétől... És most, hm... Hogyis mondjam

neked?... Ha nem is akard, megadom neked a feloldozást.
De talán már te is akard?...

— Én...

— No, nem tudom, s nem akarom ezt kutatni. Ez már a te dolgod. És még egyet: bizonyosan azt hiszed, hogy én jezsuita vagyok, nem igaz?

— Igen, azt hiszem...

— Pedig tévedsz, minthogy én a feltámadás kongregációjának tagja vagyok. Ha valamikor hasznodra lehetek valaminben, talán éppen ezekben a gimnáziumi bajaidban, akkor bizalommal keress fel engem a rendházban.

Megmondta nevét és felém nyújtotta a kezét, amelyet meg akartam csókolni. Nem engedte, csak erősen megszorította a kezemet. Mélyen meghajoltam. És bemutatkoztam.

— Bár nem ismerem édesanyádat, add át neki üdvözléteket!...

Zygmunt Nowakowsky.

PÉTER APOSTOL BESZÉDE.

És kik tagadnak mindent vakmerően?...

Kik elpocsékolják az ifjúságot,

Vagy koldusok lélekben, szíverőben

S agyukban ferdék, erkölcsben fonákok.

Minden csak önlelküknek vissz sugára:

Az igazság náluk csak hangulat.

Gyanakszanak, köpködnek világra,

Mert lelkük tükre torzképet mutat.

Vannak, kiknél dorbézolás az élet,

Baromi módra sárban henteregnek,

És azt szeretnék elhíttetni véled,

Hogy bűn s erény, rút és szép egyre mennek.

Vakon szülöttek a nap tiszta fénye

S az éj sötétje egyformát hazud,

És nem fog hinni soha semmi szépbe,

Akinek belső szívvilága rút.

(*Reviczky: Ifjú pesszimistának.*)

